

Social commitment in adult education

— Aikuiskasvatuksen yhteiskunnallisuutta korostavan kansainvälisen liiton 1. konferenssi

Vapaa sivistystyön yhteisjärjestö lähetti minut Ruotsiin 22.—26.7.85 the International League for social commitment in adult education'in ensimmäiseen konferenssiin. Tehtäväkseni annettiin selon ottaminen siitä, mikä tämä Liitto/Liiga oikein on, keitä siihen kuuluu ja mihin se pyrkii.

Konferenssissa oli osanottajia 15 eri maasta yhteensä 120, joista suurimpina ryhminä olivat 40 amerikkalaista ja 30 ruotsalaista. Mukana oli muutamia kehitysmaiden edustajia, mutta sosialististen maiden edustajat puuttuivat täysin. Pääosaltaan konferenssin osanottajat olivat yliopistoihmisiä, tutkijoita ja varttuneita opiskelijoita. Joukossa oli runsaasti myös käytännön aikuiskasvattajia ja erilaisia aikuiskasvatuksen organisaattoreita, mutta hallintaviranomaisia konferenssissa ei ollut lainkaan.

Mikä Liitto on?

Liitto perustettiin vuonna 1984 New Jerseyssä Rutgers Universityssä pidetyssä konferenssissa. Konferenssi järjestettiin jo pitkään jatkuneen yhteistyön seurauksena Tukholman Institutionen för Pedagogik ja Rutgers Universityn sekä Columbian Universityn välillä, ja tämän yhteistyön pohjalta Liitto syntyi.

Merkillepantavaa on se, että perustettiin hallinnollisesti kevyt liitto. Siihen voivat liittyä kaikki aikuiskasvatuksen parissa työskentelevät, jotka hyväksyvät jäljempänä esitellyn, melko yleisen, peruskirjan. Liitossa on jäsenenä vain yksityishenkilöitä, joita kiinnostavat samat asiat. Tarkoituksena olikin perustaa muodoista vapaa aikuiskasvattajien kansainvälinen verkosto. Verkoston puitteissa on tarkoitus vaihtaa tietoja ja kokemuksia aikuiskasvatukseen liittyvistä asioista. Konferenssissa todettiin, että liitto kelluu ja elää niin kau-

an kuin yksittäiset jäsenet toimivat sen hyväksi. Yhteydenpitoa varten liitolla on jäsenkirje, ja juoksevia menoja varten peritään jäsenmaksu.

Mitä on social commitment?

Social commitment -käsitteellä halutaan korostaa toiminnan yhteiskunnallista luonnetta, ja se voitaisiin kai kääntää yhteiskunnalliseksi sitoutuneisuudeksi. Suomessa on vapaa sivistystyö perinteisesti korostanut olevansa luonteeltaan vahvasti yhteiskuntaan sitoutunutta. Höghielm ja Nordhaug ovat Norjan aikuiskasvatusta esitellessään määritelleet social commitment -käsitteen vapaasti referoiden seuraavasti:

Käsitteenä social commitment on epämääräinen. Eräs mahdollisuus käsitteen selvittämiseksi on lähteä negaatiosta: social commitment ei ole itsekkyyttä (egoism). Epäitsekkäisyys (altruism) lienee rinnakkaiskäsite social commitmentille. Kuitenkin social commitment on enemmän kuin nippu asenteita. Siihen kuuluu myös pyrkimys parantaa toisten ihmisten elämäntilannetta, siksi toiminnan tulee tapahtua yksilötasolla, ryhmien ja yhteiskunnallisten rakenteiden tasolle asti.

Höghielm ja Nordhaug erittelevät peruskäsitettä edelleen nelikentän avulla, jossa aikuiskasvatusta tarkastellaan orientaation ja ideologian suhteen. Orientaatio voi olla joko yksilökeskeistä tai yhteisökeskeistä. Ideologia voi olla yhteiskuntajärjestelmää (social order) säilyttävä tai sitä muuttava. Yhteiskuntajärjestelmän muuttaminen on määritelty tarkoitukselliseksi toimiksi yhteiskunnan keskeisten rakenteiden muuttamiseksi jollakin tavalla. Yhteiskuntajärjestelmän säilyttäminen sisältää puolestaan sekä tarkoitukselliset että tarkoituksettomat (= neutraalisuus) toimenpiteet.

Kuvio. Aikuiskasvatuksen jaottelu orientaation ja ideologian suhteen

IDEOLOGIA
yhteiskunta- yhteiskunta-
järjest. järjest.
säilyttäminen muuttaminen

yksilö	1	3
ORIENTAATIO		
yhteisö	2	4

Nelikentän pohjalta aikuiskasvatukseen voi liittyä neljänlaista yhteiskunnallista sitoutumista. Ruudussa 1 aikuiskasvatusta on lähinnä hyväntekeväisyyttä, joka on yksilökeskeistä yhteiskunnan valtarakenteet säilyttävää. Ruudussa 2 toiminta kohdistuu lähinnä yhteiskunnan vähäosaisten aseman parantamiseen, jossa käytännön toimin ja taloudellisella tuella tarjotaan lähinnä "disadvantaged groups" mahdollisuus parantaa elonolojaan. Ruudussa 3 aikuiskasvatusta toteuttaa yhteiskunnallista muutosta vaikuttamalla yksilöön, esim. maailman rikkaiden ihmisten kulutustottumusten muuttamiseksi köyhien hyväksi. Yhteiskuntajärjestelmän laaja-alainen muuttaminen/kehittäminen kuuluu ruutuun 4. Esimerkkejä löytyy alikehittyneistä maista. Samoin teollistuneen maailman työläisten pyrkimykset työolojensa parantamiseksi, työelämän demokratisoimiseksi ja pyrkimykset sukupuoleen perustavan diskriminaation poistamiseksi ovat esimerkkejä tällaisesta toiminnasta. Aikuiskasvatusta on ollut laajoissa yhteiskunnallisissa muutoshankkeissa mukana ja se voi edelleen olla merkittävä muutosagentti. Yhteisökasvatusta lienee parhaiten tunnettu tähän ruutuun kuuluvista toimintamuodoista.

Liiton tarkoitus

Peruskirjassa määritellään liiton toiminta-ajatuksiksi aikuiskasvatuksen avulla edistää yhteiskunnallista tasa-arvoa, sosiaalista oikeudenmukaisuutta sekä yhteiskunnallisia ja yksilöllisiä ihmisoikeuksia. Aikuiskasvatuksen tulee myös antaa välineitä oman elämän hallitsemiseen ja kansainvälisyyden edistämiseen. Lisäksi peruskirjassa on seitsemän tavoitetta, joissa konrestisoidaan yllämainittua toiminta-ajatausta.

Konferenssin sisältö

Konferenssi kesti maanantaista perjantaihin ja keskiviikko uhrattiin jostain kumman syystä bussimatkaan Ruotsin halki Göteborgista Tukholmaan.

Konferenssissa oli viisi yleisluentoa mm. aikuiskasvatuksesta jälkitekollisessa yhteiskunnassa sekä aikuiskasvatuksesta ja yhteiskunnallisesta muutoksesta. Lisäksi esiteltiin pohjoismaista aikuiskasvatusta. Konferenssin ytimen muodostivat kuitenkin viisi paperseminar-jaksoa, joiden aikana käsiteltiin yksittäisten tutkijoiden tai projektiryhmien töiden tuloksia. Kaikkiaan konferenssissa esiteltiin lähes 30 eri paperia, joihin oli mahdollisuus tutustua ennakkoon, ja valita kiinnostavimmilta tuntuvat seminaarit. Käytännössä oli mahdollista osallistua runsaaseen kymmeneen paperseminariin. Näissä ryhmäkeskusteluissa kuultiin lyhyt johdatteleva puheenvuoro, jonka jälkeen paperin pohjalta keskusteltiin joskus kriittisestikin.

Seuraavassa muutamia papereiden otsikoita: Pedagogical ideas in Popular education, Worklife Transitions and the Education, Social Commitment and Adult Education, Citizen Groups and adult education, Emancipatory Pedagogy in a College Classroom, Dominant Paradigms in adult education and social justice jne.

Kolmantena konferenssin työskentelymenetelmänä olivat Town Meetingit, eli keskusteleminen ja päättäminen liiton asioista. Useille mukanaolijoille tuntui liitto olevan yhtä outo kuin minullekin.

Konferenssissa käsitellyt asiat liikkuivat mielenkiintoisella tavalla samalla ulottuvuudella kuin suomalainen vapaa sivistystyö. Ammatillinen aikuiskoulutus sekä työelämässä tapahtuva ammatillinen koulutus olivat huomaamattomia sivujuonteita eräissä paperseminaareissa. Suomalaisena ei tarvinnut hävetä aikuiskasvatuksemme sitoutuneisuutta yhteiskuntaan. Erityisesti USA:n aikuiskasvatusta käsiteltiin seminaareissa ajatuksia herättävällä tavalla. Tuntui siltä että monille amerikkalaisille yhteiskunnallisen vallan ja kontrollin käsitteleminen oli todella tärkeää, tai sitten se oli niin uutta, että siitä haluttiin puhua mahdollisimman paljon. Eräissä alustuksissa nähtiin vallanpitäjien olevan huolestuneita liian valituneesta kansasta. Ainoa, mistä vallanpitäjät ovat todella kiinnostuneita on kansalaisten konkreetit teot (esim. äänestäminen vaaleissa). Aikuiskasvatuksen tehtäväksi nähtiin arvojen käsittelyn tärkeys ja pyrkiminen yhteiskunnalliseen muutokseen. Amerikkalaisen yhteiskunnan ja elämänmuodon näkivät eräät alustajat olevan todella tiukasti sidoksissa muuttumattomaan perustuskomukseen yksityisestä omistusoikeudesta ja USA:n hallitusjärjestelmän ylivoimaisuudesta muihin verrattuna.

Käydyissä keskusteluissa oli käsitteiden määrittely luonnollisesti ylimalkaista, asioiden konkretisointi puutteellista ja käytännön toimien ja seurausten esittely heikkoa. Yllättävää oli se, että jatkuvasti korostettiin yksityisten aikuiskasvatushankkeiden ja yksittäisten ihmisten onnistumista/menestymistä. Varsin useasti vannottiin jonkun yksittäisen aikuiskasvatuksen merkkihenkilön nimeen. Amerikkalaiset tuntuivatkin ihmettelevän järjestäneiden organisaatioiden keskeistä asemaa pohjoismaisessa aikuiskasvatuksessa.

Konferenssin kielenä oli englantia ja luonnollisesti ne, jotka eivät puhuneet englantia äidinkielenään olivat enemmän tai vähemmän jatkuvassa turhautuneisuuden tilassa. Kunakin päivänä oli eri puheenjohtaja, jonka toistuvana tehtävänä oli pitää runsas- ja nopeapuheiset amerikkalaiset kurssit. Keskusteluissa asiat puhuttiin ihailtavalla tavalla selviksi, vaikka joskus tuntui, että halu esiintyä oli tärkeämpää kuin kokouksen edistyminen. Puheenjohtajan valta kokouksissa oli ehdoton, vaikka demokratian nimissä tätä valtaa käytettiin turhan säästeliäästi. Monet Town Meetingit olivatkin turhan pitkästyttäviä.

Arvio liitosta

Kyynikko sanoisi liiton olevan länsimaiden hyvinvoivien aikuiskasvattajien ja tutkijoiden kerho ja "edistyksellisten" voimien uskonvahvistusorganisaatio. Näin saattaa ollakin. Yhtä varmasti liitto tarjoaa mahdollisuuden hankkia kansainvälisiä kontakteja ja seurata aikuiskasvatuksen kehittymistä ruohonjuuritasolla virallisten dokumenttien saavuttamattomissa. Liitto tarjoaa siten tietoja erilaisista ideoista ja kokeiluista. Siihen liittyminen ei edellytä kotimaisia organisatorisia kytkentöjä.

Ensi kesänä heinäkuun puolivälissä on liiton seuraava konferenssi Isossa Britanniassa, Nottinghamissa. Konferenssia valmistelee mm. Annette Svensson, os. University of Lindköping, 58 183 Lindköping, Sverige. Myös Nordens Folkliga Akademin ohjelmaan tulee vaihteita liiton toiminnasta.

Lisätietoja liiton toiminnan lähtökohdista saa perustavan konferenssin raportista, jonka on julkaissut Stockholm Institute of Education sarjassaan Reports on education and psychology no 1/1985 otsikolla Robert Höghielm (ed.): Rekindling Commitment in Adult Education.